

УДК 37.091.33:373.2-027.22:792.028

Ванденко К.А.,
студент.

*Науковий керівник – Гужанова Т.С., канд. філолог. наук, доцент.
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир.*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ

Формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку є однією із ключових задач сучасної педагогіки. Цей період відіграє вирішальну роль у розвитку мовленнєвих та соціальних навичок, які необхідні для успішної інтеграції в суспільство. Одним із найбільш дієвих інструментів, що сприяють формуванню таких умінь, є казка. Вона не лише збагачує словниковий запас, а й сприяє розвитку емоційної чутливості, емпатії, комунікативних здібностей та критичного мислення. Саме тому аналіз ролі казки у формуванні комунікативної компетентності у дошкільнят набуває особливої важливості.

Огляд сучасних досліджень демонструє значущість казки як потужного засобу для стимуляції мовленнєвого розвитку, вдосконалення емоційної сфери та соціалізації дітей цього віку. Значна кількість науковців підкреслює ефективність казок як методу формування здібностей, необхідних для успішного спілкування. Зокрема, доведено, що казки допомагають дітям навчитися чітко висловлювати свої думки, уважно слухати співрозмовників, аналізувати зміст почутого й висловлювати свої судження, що є невід'ємною складовою їхньої комунікативної компетентності.

Однак, попри значний інтерес до цього питання, досі залишаються актуальними недосліджені аспекти. Це стосується методик впровадження казок у виховний процес і вивчення впливу різних жанрів чи видів казок на окремі складові

Реалії становлення України як держави: минуле, теперішнє, майбутнє:

комунікації. Актуальність цієї теми зростає в умовах сучасних соціальних трансформацій, коли технологічний прогрес та інновації в освіті суттєво впливають на розвиток дітей. У зв'язку з цим необхідно визначити, як казки можуть бути інтегровані у виховний процес з максимальною користю, які методи подання найкраще розвивають навички спілкування та згуртованого взаєморозуміння. Такі аспекти складуть основу подальшого глибокого аналізу і деталізованого розгляду в межах цієї статті.

Наукові джерела свідчать про значний інтерес дослідників до використання казки як ефективного інструменту формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Зокрема, праці Автюхович М. В. (2022) та Баранець І. В. (2020) підкреслюють роль казки у стимулюванні мовленнєвого розвитку й соціальних взаємодій дошкільнят.[1]

У свою чергу, Дяченко А. І. (2019)[2] у своїй роботі аналізує інтерактивні методи формування комунікативної компетентності дітей віком 5-7 років, зробивши казку ключовим елементом педагогічного процесу. Паралельно з казкою, ряд досліджень приділяє увагу іншим способам розвитку комунікації у дітей дошкільного віку, зокрема ігровій діяльності та цифровим технологіям. Наприклад, дослідження про ефективність сюжетно-рольових ігор демонструє їх позитивний вплив на розвиток мовленнєвих і соціальних навичок.

Сучасний аналіз наукової літератури демонструє посилений інтерес дослідників до ролі казки як дієвого інструменту розвитку комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. У дослідженні «Розуміння казки – складна пізнавальна діяльність дітей дошкільного віку»[3] особливо акцентується увага на тому, що включення казок у навчальний процес позитивно впливає на формування мовленнєвих навичок, збагачення словникового запасу та опанування соціальних умінь дошкільнят. Автори виділяють важливість ретельного відбору казкового матеріалу, який відповідає віковим особливостям дітей, а також застосування інтерактивних методів роботи для досягнення найвищої ефективності навчального впливу.

Реалії становлення України як держави: минуле, теперішнє, майбутнє:

Стаття присвячена дослідженню ефективності казки як інструменту для формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Основна увага зосереджена на визначенні ключових підходів і методик, які сприяють розвитку мовленнєвих здібностей та соціальних навичок через інтерактивну казкову діяльність. Окрім того, аналізується вплив казки на емоційний та когнітивний розвиток дітей, а також пропонуються практичні рекомендації для педагогів щодо її інтеграції у навчальні програми.

У процесі розвитку комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку казка відіграє важливу роль, слугуючи доступним і ефективним засобом для поліпшення мовленнєвих і соціальних навичок.[4] Вона не лише збагачує словниковий запас та вчить використовувати нові вирази, але й допомагає дітям освоювати мистецтво ведення діалогу, формулювати власні думки та краще розуміти емоції і переживання інших.

Один із ключових аспектів казки полягає у її здатності стимулювати уяву та фантазію дошкільнят. Цей процес не тільки сприяє вдосконаленню мовних умінь, але також активізує критичне мислення, допомагає усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки та аналізувати дії героїв. Завдяки такому підходу діти розвивають соціальні компетенції, навчаються розпізнавати моральні послання і ухвалювати етичні рішення.

Казка також має значний вплив на формування емоційної компетентності дітей. Через яскраві персонажі та ситуації малята вчитимуться краще розуміти власні емоції і глибше проникати в переживання інших людей.[5] Зустріч із казковими героями викликає співпереживання, підтримує розуміння мотивів їхніх вчинків і реакцій, що в цілому сприяє розвитку емпатії та навичкам емоційної саморегуляції. Крім того, казка є потужним інструментом для вдосконалення когнітивних здібностей.

Завдання та логічна структура казкових сюжетів стимулюють розвиток уваги, пам'яті і мислення. Участь у розкритті казкової історії допомагає дітям навчитися

Реалії становлення України як держави: минуле, теперішнє, майбутнє:

висловлювати свої думки більш чітко і структуровано, водночас покращуючи мовленнєві компетенції.

Особливе значення має залучення дітей до театралізації казок як форми активної діяльності. Виконуючи ролі героїв, вони набувають не лише навиків відтворення тексту, але й удосконалюють взаємодію з іншими дітьми. Це сприяє розвитку соціальних умінь, уважності та здатності доречно реагувати на різноманітні ситуації в процесі спілкування.

Методика використання казок у навчальному процесі пропонує інтеграцію різноманітних видів діяльності, таких як читання, обговорення, творчі вправи на основі казкових сюжетів, наприклад малювання або створення колажів. Такий підхід розвиває у дітей креативність, допомагає навчитися виражати свої думки через різні форми активності. Важливо, щоб запропоновані методи враховували вікові особливості дітей і відповідали їхнім інтересам.

Одним із ключових аспектів застосування казок є підбір таких сюжетів, які відповідатимуть моральним та інтелектуальним можливостям дітей на конкретному етапі розвитку [6]. Казки з очевидними моральними уроками, представленими через позитивних героїв, сприяють формуванню етичних орієнтирів та корисних стилів поведінки, які діти зможуть застосовувати у повсякденному житті.

Казки, що репрезентують культурні традиції й особливості народів світу, також виступають ефективним інструментом для розвитку мультикультурної компетентності. Завдяки знайомству з казками різних народів діти розширюють свій кругозір, отримують знання про традиції, звичаї та цінності іншої культури, що сприяє формуванню толерантності, відкритості та поваги до багатоманіття світу.

Спільна діяльність дітей під час обговорення казок має важливе значення для розвитку комунікативних навичок.[7] Процес спілкування навчає дітей висловлювати й обґрунтовувати свої погляди, слухати інших, шукати компромісні рішення та працювати у команді. Ці здатності є базовими для ефективного спілкування у суспільстві.

Реалії становлення України як держави: минуле, теперішнє, майбутнє:

Використання казок як засобу формування комунікаційних компетенцій потребує від педагогів креативного підходу та систематичної роботи. Регулярне включення казкових матеріалів у навчальний процес забезпечує не лише розвиток мовлення, але й гармонійний прогрес в емоційній, соціальній і когнітивній сферах. Це створює міцний фундамент для успішної комунікації дитини у дорослому житті.

Застосування казки як засобу розвитку комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку являє собою ефективний і доступний підхід, що сприяє вдосконаленню мовленнєвих, соціальних та емоційних навичок. Завдяки казкам малеча не тільки збагачує свій словниковий запас, але й навчається аналізувати поведінку героїв, розуміти моральні аспекти сюжету та формувати власні етичні орієнтири, що має ключове значення для їхнього особистісного становлення. Водночас для досягнення найкращих результатів важливо ретельно добирати казкові твори, враховуючи вікові особливості дітей та їхні інтереси.

Не менш важливим є використання різноманітних методик, таких як театралізація, проведення обговорень чи виконання творчих завдань. Це допомагає не лише стимулювати мовленнєву активність, але й сприяє розвиткові уяви, творчого мислення та соціальних здібностей.

Таким чином, регулярне використання казок у педагогічній практиці відкриває широкі можливості для формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Це має вагоме значення як для їхньої підготовки до шкільного навчання, так і для соціального впровадження в ширший суспільний контекст. Інтеграція такого підходу в освітній процес дозволяє не тільки оптимізувати мовленнєвий розвиток дітей, а й підтримувати їхній гармонійний особистісний прогрес на всіх рівнях.

Список використаних джерел:

1. Автюхович М., Баранець І. Формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку

*Реалії становлення України як держави:
минуле, теперішнє, майбутнє:*

засобами казки. Електронна бібліотека Житомирського державного університету. URL: http://eprints.zu.edu.ua/35454/?utm_source (дата звернення: 03.04.2025).

2. Дяченко А. Формування комунікативної компетентності у дітей 5-6/7 років. Репозиторій НДУ ім. Миколи Гоголя. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/1484> (дата звернення: 03.04.2025).

3. Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти. DSpace БДПУ. Репозитарій БДПУ : Головна. URL: <https://dspace.bdu.org.ua/server/api/core/bitstreams/9c89c95d-a2c2-4df4-a7ea-b8f9b993cdaa/content> (дата звернення: 03.04.2025).

4. Формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами казки. *Електронна бібліотека Житомирського державного університету*. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/35454/> (дата звернення: 03.04.2025).

5. Дорошенко М. Формування комунікативної компетентності у дітей дошкільного віку в різновіковій групі. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. URL: <https://studbase.kubg.edu.ua/article/2807> (дата звернення: 03.04.2025).

6. Розвиток комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобом сучасних книжок-картинок. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/296/386> (дата звернення: 03.04.2025).

7. Формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку: методи інтерактивної взаємодії - Комунальний заклад "Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу № 354 Харківської міської ради". Головна - Комунальний заклад "Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу № 354 Харківської

*Реалії становлення України як держави:
минуле, теперішнє, майбутнє:*

міської ради". URL: http://dnz354.edu.kh.ua/navchalno-vihovnij_proces/storinka_vihovatelya-metodista/formuvannya_komunikativnoi_kompetencii_ditej_d_oshkilnogo_viku_metodi_interaktivnoi_vzayemodii/ (дата звернення: 03.04.2025).